

Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy Mińsk Mazowiecki

4 sołectwa: Huta Mińska, Stojadła, Targówka, Karolina

WARSZAWA | GRUDZIEŃ 2019

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Metodyka badań.....	4
1.1. Indywidualne wywiady pogłębione	4
1.2. Grupowe wywiady zogniskowane	5
3. Wyniki badań.....	6
3.1. Ocena gminy jako miejsca życia	6
3.2. Wskazanie najważniejszych, zdaniem mieszkańców gminy, problemów społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych	7
3.3. Ocena oferty spędzania wolnego czasu (z uwzględnieniem potrzeb młodzieży, seniorów, rodzin z dziećmi, osób w średnim wieku)	9
3.4. Miejsca ważne dla lokalnych społeczności – możliwości tworzenia nowych miejsc wspólnych służących lokalnej społeczności.....	11
3.5. Ocena działań aktywizacyjnych i partycypacyjnych realizowanych w gminie wraz ze wskazaniem najważniejszych potrzeb w tym zakresie	12
3.6. Ocena poziomu integracji społecznej oraz jakości tożsamości społecznej	15
4. Wnioski.....	16

„Diagnoza to rozpoznanie, opis jakiegoś zjawiska” (Schimanek 2015). Opracowanie diagnozy społecznej jest niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu wprowadzania zmian: zarówno jeśli planowane są całkowicie nowe rozwiązania, jak i gdy konieczność dokonania konkretnych zmian wynika z uciążliwości obecnych warunków. Niniejsza diagnoza będzie miała charakter poznawczy, czyli w sposób opisowy zostanie scharakteryzowany fragment rzeczywistości – w tym przypadku potrzeb mieszkańców wybranych sołectw gminy Mińsk Mazowiecki w zakresie (szeroko pojętych) jakości i poziomu życia. Będzie to stanowić podstawę budowania wiedzy o tym, jakie są potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie nowych lub poprawionych przestrzeni publicznych.

Rozpoznanie różnorodnych zjawisk dotyczących mieszkańców wymaga zastosowania złożonych metod i narzędzi diagnostycznych – właśnie ze względu na to, że dotyczą one wielu ludzi i nie mają charakteru statycznego, i zmieniają się w czasie.

Zakres tematyczny prowadzonych działań w ramach diagnozy potrzeb mieszkańców sołectw objął kilka najważniejszych kwestii, które pojawiały się w rozmowach z badanymi. Były to:

1. ocena gminy i miasta Mińsk Mazowiecki jako miejsca życia,
2. wskazanie najważniejszych, zdaniem mieszkańców gminy, problemów społeczno-gospodarczych i infrastrukturalnych,
3. ocena jakości oferty spędzania wolnego czasu (z uwzględnieniem potrzeb młodzieży, seniorów, rodzin z dziećmi, osób w średnim wieku),
4. wskazanie miejsc ważnych dla lokalnych społeczności – możliwości tworzenia nowych miejsc wspólnych służących lokalnej społeczności,
5. ocena działań aktywizacyjnych i partycypacyjnych realizowanych w gminie wraz ze wskazaniem najważniejszych potrzeb w tym zakresie,
6. ocena poziomu integracji społecznej oraz jakości tożsamości społecznej.

2. METODYKA BADAŃ

Do rozpoznania wspomnianych potrzeb mieszkańców gminy zastosowano dwa narzędzia badawcze:

- indywidualne wywiady pogłębione (ID) z mieszkańcami sołectw gminy Mińsk Mazowiecki,
- grupowe wywiady zogniskowane (FGI) z mieszkańcami sołectw gminy Mińsk Mazowiecki.

1.1. INDYWIDUALNE WYWIADY POGŁĘBIONE

IDI polega na przeprowadzeniu z daną osobą ustrukturyzowanej rozmowy, która ma na celu uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu. Charakter rozmowy i duża swoboda w komunikacji ułatwiają pogłębianie poruszanych zagadnień i wyjaśnianie zdiagnozowanych zjawisk. Przeprowadzenie indywidualnych wywiadów pogłębionych z mieszkańcami sołectw gminy Mińsk Mazowiecki pozwoliło na poznanie ich oczekiwań i potrzeb, a także na zrozumienie, z czego te oczekiwania i potrzeby wynikają oraz czym są warunkowane.

Liczba wywiadów: 40.

Dobór próby: Celowy – przy dobieraniu respondentów Wykonawca zadba o jak największe ich zróżnicowanie (m.in. ze względu na wykształcenie, sytuację zawodową, stan cywilny, sytuację majątkową) – im większe zróżnicowanie respondentów, tym Wykonawca ma większe możliwości w zakresie przeprowadzenia wnioskowania dla populacji na podstawie wyników badania. Dobór celowy polega na skoncentrowaniu się jedynie na respondentach o określonej charakterystyce - w tym przypadku przede wszystkim na miejscu zamieszkania - w wybranych sołectwach gminy Mińsk Mazowiecki. Uczestnicy badania zostali dobrani w taki sposób, aby można było uzyskać od nich jak najwięcej informacji odpowiadających celom badania.

W tego typu badaniach, badaniach jakościowych, mniej istotna jest reprezentatywność uzyskanych wyników. Kluczowe jest to, aby pozyskać jak najwięcej informacji na temat

postawionych problemów badawczych (Nowak 1985) lub pogłębienie charakterystyki już zidentyfikowanych zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

Struktura próby: W badaniu wzięło udział:

- 10 osób zamieszkujących sołectwo Huta Mińska
- 10 osób zamieszkujących sołectwo Stojadła
- 10 osób zamieszkujących sołectwo Targówka
- 10 osób zamieszkujących sołectwo Karolina

Sposób przeprowadzenia badania: Pierwszą badaną osobą będzie sołtys / były sołtys każdego ze wskazanych sołectw lub też radny/a wybrany z danego okręgu- jako lokalny lider znający lokalną społeczność i różne uwarunkowania życia w sołectwie. Kolejni badani będą dobierani metodą kuli śnieżnej, czyli metodą nielosowego doboru próby polegającą na rekrutowaniu uczestników przez innych uczestników (zob. Castillo 2009). Kluczowe będzie tutaj pozyskanie do badania osób zróżnicowanych pod względem wykształcenia, sytuacji zawodowej, stanu cywilnego, sytuacji materialnej, długości zamieszkiwania w gminie Mińsk Mazowiecki.

Badanie przeprowadzono w terminie: 19 listopada -13 grudnia 2019 r.

1.2. GRUPOWE WYWIADY ZOGNISKOWANE

FGI to ustrukturyzowana i moderowana dyskusja kilku/kilkunastu osób, zogniskowana na wybranym zagadnieniu. Według metodologii prowadzenia badań jakościowych FGI przeprowadzany jest według scenariusza, który określa konkretny cel rozmowy i wytyczne dla moderatora o tym, jak prowadzić dyskusję. Dzięki konstruktywnej dyskusji i samoaktywizacji rozmówców możliwe jest zdobycie informacji, których nie można pozyskać podczas wywiadu z pojedynczym badanym. W związku z tym wywiady grupowe stanowiły wartościowe uzupełnienie badania IDI z mieszkańcami sołectw gminy Mińsk Mazowiecki.

W sumie przeprowadzono 40 indywidualnych wywiadów oraz cztery wywiady grupowe, które posłużyły do przygotowania niniejszego opracowania.

W terminie 19 listopada -13 grudnia 2019 r. przeprowadzono 4 wywiady grupowe, z mieszkańcami poszczególnych sołectw. W każdym z nich wzięło udział od 4 do 12 osób.

3. WYNIKI BADAŃ

3.1. OCENA GMINY JAKO MIEJSCA ŻYCIA

Gros badanych ocenia gminę jako miejsce życia i codziennego funkcjonowania pozytywnie i bardzo pozytywnie. Badani mieszkańcy w wywiadach podkreślali, że największą zaletą gminy Mińsk Mazowiecki jest korzystne położenie pod względem odległości do ośrodków miejskich – Mińska Mazowieckiego i Warszawy. Trzeba przy tym zaznaczyć, że gros badanych postrzega zarówno gminę Mińsk Mazowiecki jako „sypialnię”, podczas gdy działania zawodowe czy edukacyjne podejmują w Warszawie.

Zaletą wynikającą z lokalizacji to, zdaniem badanych, także piękne otoczenie ich miejsca zamieszkania – tutaj najczęściej wymieniano wysoki udział zieleni i terenów leśnych i zadrzewionych. Niektórzy badani postulowali tutaj o konieczność podejmowania działań utrzymujących istniejące tereny zieleni w dobrym stanie. Było to widoczne w opiniach badanych napływowych, dla których walory środowiskowe - świeże powietrze, czyste środowisko, lasy i przestrzeń - były ważnymi czynnikami wyboru miejsca zamieszkania. Tereny zielone to zasób, o który należy dbać i podejmować działania służące ich ochronie.

Bliskość obszarów zielonych zdaniem badanych mieszkańców gminy oddziałuje pozytywnie na ich życie. Były to opinie, które pojawiły się wśród mieszkańców autochtonicznych – mieszkających w gminie od urodzenia lub od kilkadziesiąt lat – przykłady mogą stanowić poniższe wypowiedzi:

„Bardzo dobrze i spokojnie”

„Mieszka mi się tu bardzo dobrze, zieleń, spokój, cisza”

„Biednie, ale bardzo dobrze. Mamy tu wszystko czego potrzebujemy”

Podobne zdanie mieli badani, którzy od krótszego czasu są mieszkańcami Mińska Mazowieckiego, co obrazuje poniższy cytat:

„Ogólnie odkąd tu mieszkam moje życie diametralnie się zmieniło. Jest mnóstwo plusów: mam spokojne życie, do pracy jadę kawałek, ale nie ma korków”

W kontekście oceny gminy Mińsk Mazowiecki jako miejsca życia należy także wspomnieć o opiniach negatywnych – choć były one stosunkowo nieliczne i jednostkowe.

Odpowiedzi tutaj były ogólne i w tym zakresie nie pojawiło się wiele szczegółowych informacji (zostaną one doprecyzowane w dalszej części diagnozy), m.in.:

„[Mińsk Mazowiecki – przyp.] to wieś więc brakuje tu wielu rzeczy w stosunku do rozwoju państwa (Polski)”

„Słabo, nie ma perspektyw do rozwoju”

Warto odnotować także odpowiedzi neutralne, w których badani nie potrafili jednoznacznie ocenić Mińska jako miejsca życia, ale należy zaznaczyć, że niemal wszystkie z tych wypowiedzi były wyraźnie ukierunkowane na przyszłość. Badani wyrażali tu nadzieję i oczekiwania, że Mińsk Mazowiecki jako miejsce życia będzie się korzystnie zmieniał i rozwijał:

„Dobrze, chociaż mogłoby być lepiej”

„Dobrze, chociaż liczę, że już niedługo powiem, że bardzo dobrze”

3.2. WSKAZANIE NAJWAŻNIEJSZYCH, ZDANIEM MIESZKAŃCÓW GMINY, PROBLEMÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH I INFRASTRUKTURALNYCH

Katalog problemów wyraźnie negatywnie wpływających na życie mieszkańców nie jest szeroki. W wywiadach pojawiało się kilka kluczowych, najliczniej wskazywanych, kwestii.

Podstawowym problemem, z którego wynikają inne niedobory, jest niewystarczająca współpraca na linii miasto Mińsk Mazowiecki i gmina Mińsk Mazowiecki. Powoduje to, zdaniem badanych, dysproporcje rozwojowe między obszarem wiejskim a miejskim i wyraża się:

- po pierwsze, w braku kompleksowości podejmowanych działań, których interesariuszami są zarówno mieszkańcy wsi, jak i miasta. Jako przykład badani, szczególnie w wywiadach grupowych, wskazywali tu ścieżkę rowerową łączącą gminę z miastem i brakujące wzdłuż niej oświetlenie – badani uważali, że miasto, którego mieszkańcy korzystają z infrastruktury rowerowej, powinno wspomóc gminę w doposażeniu oświetlenia, a niemożność bezpiecznego i swobodnego korzystania z istniejącej infrastruktury stanowi dla nich problem;
- po drugie w tym, że mieszkańcy wsi są nierówno traktowani w zakresie możliwości parkowania wokół mińskiej stacji kolejowej – stawka abonamentu parkingowego

dla mieszkańców gminy jest wielokrotnie wyższa niż ta obowiązująca dla obywateli miasta. Istniejący stan rzeczy mieszkańcy z badanych sołectw uważają za pewną niesprawiedliwość, ponieważ jak tłumaczą „my także mamy wpływ na rozwój miasta, nawet jeśli tam nie pracujemy, to przecież robimy zakupy, korzystamy z usług”. Badani podkreślali, że jako osoby, które partycypują, choćby pośrednio, w dochodach miasta powinny uzyskiwać z tego tytułu pewne korzyści (tu w postaci zmniejszenia wysokości abonamentu za parkowanie).

Trzecim elementem wynikającym z braku współpracy między władzami miasta i gminy jest brak wspólnego planowania przestrzennego, co nie powoduje problemów w codziennym życiu badanych, ale wyraźnie negatywnie odbija się na rozwoju gminy w długim horyzoncie czasu.

Ten i powyższe postulowane problemy sprowadzały się do konkluzji badanych, że kluczowy jest brak partnerskiego traktowania gminy przez centralnie położone miasto Mińsk Mazowiecki.

Kolejnym problemem, licznie pojawiającym się w wywiadach, jest dysproporcja w wewnętrznym rozwoju gminy. Zdaniem badanych północna część gminy ze względu na liczbę podejmowanych tam działań tak infrastrukturalnych, jak i społecznych jest traktowana priorytetowo. Badani jednego z sołectw wyrażali opinię, że skupienie uwagi i finansów w północnej części gminy skutkuje pewnym niedorozwojem w południowej części gminy Mińsk Mazowiecki. Nierównomierny rozwój gminy jest wyraźnie widoczny w perspektywie ostatnich kilku lat.

Następnie badani wskazywali na trudności komunikacyjne – położenie gminy powoduje, że najbardziej efektywnym środkiem transportu jest samochód:

„bez samochodu nie da się tu funkcjonować, a przynajmniej jest to bardzo utrudnione”

Badani podkreślali, że stosunkowo łatwiej jest się dostać do Warszawy niż poruszać komunikacją publiczną po obszarze gminy wiejskiej. Wyraźnym problemem jest skomunikowanie gminy z Miastem Mińsk Mazowieckim. W tym zakresie istnieją niezaspokojone potrzeby. Szczególnie podkreślają tę kwestię seniorzy, którzy mają problem z dostaniem się do placówek opieki zdrowotnej w mieście. Mieszkańcy gminy uważają, że należy stworzyć system wydajnego transportu zbiorowego wykraczającego poza granice miasta. Rozwiązaniem proponowanym przez badanych mieszkańców sołectw jest utworzenie bezpłatnej linii autobusowej, która stanowiłaby ogromne ułatwienie dla mieszkańców

i umożliwiłaby poruszanie się po gminie i pomiędzy gminą a miastem. Jest to tym istotniejsze, że istniejące ciągi komunikacyjne, w opinii badanych, w gminie są raczej dobrej jakości

Ostatnim problemem wskazywanym przez niektórych badanych jest brak niektórych urządzeń infrastruktury technicznej – dla badanych najbardziej dotkliwym jest brak kanalizacji. Mieszkańcy biorący udział w badaniach podkreślali, że nie rozumieją tłumaczenia władz o tym, dlaczego kanalizacja nie jest budowana:

„kanalizacji nie ma, bo jest dobra przepuszczalność gleb,
przecież to absurd!”

Wszystkie wskazane wyżej problemy mieszkańcy starali się odnosić do tego, co ma miejsce w gminie miejskiej. Zdaniem badanych życie w Mińsku Mazowieckim – mieście – cechuje się większą wygodą wynikającą z dobrej dostępności komunikacyjnej w zakresie transportu zbiorowego, z łatwo dostępnych usług społecznych i edukacyjnych oraz z dobrego wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Należy jednak podkreślić, że nieliczni badani mają praktyczną wiedzę o faktycznej jakości życia w mieście wynikającą z osobistych doświadczeń.

Najważniejsze problemy w gminie Mińsk Mazowiecki

- brak oświetlenia wzdłuż ścieżki rowerowej,
- brak kanalizacji,
- niedobory w zakresie komunikacji publicznej w gminie,
- zbyt wysokie stawki opłaty abonamentu za parkowanie na terenie miasta dla mieszkańców gminy (szczególnie w zakresie sąsiedztwa dworca kolejowego),
- nierównomierny rozwój między miastem a gminą,
- nierównomierny rozwój między północną a południową częścią gminy.

3.3. OCENA OFERTY SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU (Z UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB MŁODZIEŻY, SENIORÓW, RODZIN Z DZIEĆMI, OSÓB W ŚREDNIM WIEKU)

Kolejnym istotnym elementem, który pojawił się w opiniach badanych, są możliwości spędzania czasu wolnego na terenie gminy. Większość uczestników badań odnosi się neutralnie do istniejącej oferty spędzania czasu wolnego i oferty rekreacyjnej:

„rekreacyjnie można spędzać czas w domu, nie potrzeba do tego instytucji”

Oznacza to, że badani w większości nie mieli jasno sprecyzowanych oczekiwań wobec tego, jakie powinny być możliwości spędzania czasu wolnego, jednak wyraźnie podkreślano, że są pewne grupy mieszkańców, dla których oferta rekreacyjna i spędzania wolnego czasu powinna być traktowana priorytetowo. Dzieci i młodzież to pierwsza z grup, którym, zdaniem badanych, powinno się zapewnić możliwości atrakcyjnego zagospodarowania swobodnego czasu pozalekcyjnego:

„bardzo ważne, szczególnie dla młodzieży i dzieci”

„młodsze pokolenie potrzebuje takiej oferty rekreacyjnej”

Jednak w przypadku dzieci i młodzieży badani zwracali uwagę na to, że głównym organizatorem oferty rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży są szkoły lub organizacje przykościelne. Mieszkańcy podkreślali, że w gminie brakuje innych organizacji czy instytucji organizujących czas wolny najmłodszym mieszkańcom. Oferta ta zdaniem badanych jest dość ograniczona. Gros zajęć pozalekcyjnych, dodatkowych odbywa się w mieście Mińsk Mazowiecki – w domu kultury lub są organizowane przez prywatne podmioty. Jest to swego rodzaju nierówność i niedogodność wynikająca z położenia gminy:

„przez to, że zajęcia odbywają się w mieście, ciągle muszę dowozić dzieci”

Trzeba zaznaczyć, że respondenci wysoko oceniali możliwość uczestnictwa dzieci i młodzieży w zajęciach sportowych organizowanych na terenie miasta Mińsk – wskazywali oni, że w ostatnich latach rozwinęła się tam baza sportowo-rekreacyjna.

Drugą grupą, której należy zapewnić możliwości atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, są seniorzy:

„starsze osoby wzajemnie sobie pomagają i spędzają ze sobą czas – należy ich w tym wspierać i pomagać”

Dość znaczny odsetek badanych seniorów w sołectwach organizuje wolny czas na własną rękę. Kluczową rolę w tym zakresie odgrywają osobiste sympatie i kontakty oraz zakorzenione organizacje społeczne takie jak ochotnicze straże pożarne. Należy przy tym podkreślić, że członkowie OSP (w znacznej części seniorzy) starają się organizować czas druhom i młodym członkom lokalnej społeczności. W jednostkach OSP znajdują się przykładowo stoły pingpongowe, stoły do gry w piłkarzyki, telewizor do wspólnego oglądania meczy i rozgrywek rodzimych sportowców. Są to dość powszechne i tradycyjne formy

aktywności pozalekcyjnej. Na terenie gminy w badanych sołectwach nie działają żadne inne instytucje będące animatorami wolnego czasu seniorów – choćby takie jak typowe dla wsi koła gospodyń wiejskich. Badani seniorzy z terenu gminy uczestniczący w badaniach podkreślali, że:

„mamy pomysł co ze sobą zrobić, wystarczy trochę nas wspomóc”

Podkreślali, że potrzeba im wsparcia finansowego oraz proceduralnego.

Badani niemal jednogłośnie uważają, że to właśnie tym grupom – dzieciom, młodzieży oraz seniorom – należy poświęcić szczególną uwagę, aby zapewnić im optymalne możliwości w zakresie rekreacji.

3.4. MIEJSCA WAŻNE DLA LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI – MOŻLIWOŚCI TWORZENIA NOWYCH MIEJSC WSPÓLNYCH SŁUŻĄCYCH LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI

Z oceną aktualnego stanu i jakości oferty rekreacyjnej dla mieszkańców wiąże się jakość istniejących miejsc wspólnych, z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy gminy. W tym zakresie, zdaniem badanych, jest wciąż wiele do zrobienia. Mieszkańcy biorący udział w badaniu uważają, że współcześnie na terenie gminy nie ma miejsc integrujących lokalną społeczność. Nie ma także przestrzeni wspólnych, z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy. Należy przy tym wspomnieć, że częściowo wynika to z podziału administracyjnego gminy i miasta – z centralnie położonym ośrodkiem miejskim, w którym skoncentrowane są przestrzenie rekreacyjne i wspólne.

W tym kontekście zapytano mieszkańców o to, jakie są historycznie lub tradycyjnie ważne miejsca dla lokalnej społeczności. Badani wskazywali, pozostające obecnie w rękach prywatnego właściciela, stawy Marianka. Rozmówcy sugerowali, że to właśnie ten teren mógłby zostać zagospodarowany przez władze gminy na rzecz mieszkańców. Jest to obszar o wysokim potencjale rekreacyjnym, który szczególnie w okresie letnim i wiosennym mógłby stanowić ważne miejsce o walorach integracyjnych, aktywizujących mieszkańców oraz rekreacyjne i wypoczynkowe. Gdyby możliwe było zaadaptowanie terenów Marianki na rzecz lokalnej społeczności, badani mieszkańcy deklarowali chęć uczestnictwa procesie planowania, projektowania i realizacji tej przestrzeni wspólnej – także w formie konsultacji społecznych. Jeden z badanych wspominał, że aby ułatwić możliwość partycypacji w procesie konsultowania zagospodarowania tego terenu:

„można byłoby wykorzystać nowe technologie m. in. ankiety on-line, przeprowadzić konsultacje za pośrednictwem mediów społecznościowych”

Potrzebę wykorzystanie technologii cyfrowych w procesie partycypacyjnego tworzenia przestrzeni wspólnych zauważają szczególnie osoby w wieku produkcyjnym. Podkreślają one, że nie mają czasu uczestniczyć w spotkaniach a wypełnienie geoankiety czy formularza konsultacyjnego pozwoliłoby im na wyrażenie opinii nt. spraw lokalnych.

Innym pomysłem na stworzenie przestrzeni skupiającej aktywność społeczną mieszkańców jest izba pamięci w sołectwie Huta Mińska, która pełniłaby nie tylko funkcje integracyjne, ale także edukacyjne dla młodych i napływowych mieszkańców gminy.

W kontekście miasta Mińsk Mazowiecki najczęściej wskazywano na park miejski jako obszar, w którym przebywają oni najczęściej.

Potencjalnie ważne miejsca dla badanych mieszkańców w gminie Mińsk Mazowiecki

- stawy Marianka,
- izba pamięci w sołectwie Huta Mińska.

3.5. OCENA DZIAŁAŃ AKTYWIZACYJNYCH I PARTYCYPACYJNYCH REALIZOWANYCH W GMINIE WRAZ ZE WSKAZANIEM NAJWAŻNIEJSZYCH POTRZEB W TYM ZAKRESIE

Badani w znacznej większości dobrze oceniają zakres działań aktywizacyjnych i tych służących włączeniu mieszkańców we współdecydowanie. Również dość sprawnie, zdaniem uczestników badania, działa system informowania o podejmowanych działaniach partycypacyjnych, choć tu pojawiły się pewne wskazówki i sugestie. Badani sugerowali, żeby system informowania o spotkaniach, zebraniach i konsultacjach społecznych opierał się o dobrze oznaczone tablice ogłoszeń zlokalizowane w centralnych miejscach sołectwa, ale uzupełnieniem tego tradycyjnego systemu informowania powinny być informacje rozpowszechniane (w formie ogłoszeń) w sklepach, szkołach i kościołach. Ważnym kanałem przekazywania informacji - szczególnie dla młodszych badanych – jest Internet, który staje się tutaj narzędziem wykorzystywanym do poprawy jakości życia i poprawy zaangażowania ludności w sprawy lokalnej społeczności.

Badani uważają, że potrzebne są także cykliczne spotkania informacyjne, na których prezentowane będą najważniejsze problemy, podejmowane działania. Jak powiedziała jedna z badanych:

„chciałabym, aby były co jakiś czas spotkania dotyczące bieżących spraw i potrzeb mieszkańców”

Celem tego typu spotkań byłyby aktualizacja wiedzy o tym, co dzieje się w sołectwach, gminie, ale także na terenie miasta. Tutaj pojawiły się także opinie, że na tego typu spotkaniach powinni pojawiać się przedstawiciele władz gminy Mińsk Mazowiecki, a także przedstawiciele władz miasta Mińsk Mazowiecki. Byłaby to także możliwość włączenia mieszkańców gminy w proces współdecydowania o kwestiach rozwojowych. Jak już wspomniano badanych - szczególnie napływowych - interesują kwestie zachowania środowiska naturalnego i zasobów przyrodniczych, tak więc można przyjąć, że chcieliby oni uczestniczyć w procesie współdecydowania o kwestiach przestrzennych.

Kolejnym elementem związanym z aktywnością społeczną, a także kulturalną stanowiącą w opiniach badanych problem, jest niska widoczność działań podejmowanych przez Miejski Dom Kultury w Mińsku Mazowieckim. Zdaniem badanych oferta realizowana przez wskazaną instytucję jest dość ograniczona, nastawiona przede wszystkim na animowanie i realizowanie potrzeb młodzieży i dzieci.

Mieszkańcy podzielili się także z badaczami obserwacją, że zaangażowanie w sprawy sołectw i sprawy gminy jest stosunkowo niewielkie, skoncentrowane w grupach. Zdaniem badanych bardziej aktywni są seniorzy i mieszkańcy autochtoniczni, obserwujący rozwój gminy i mogący doświadczać zmian, jakie następują w Mińsku Mazowieckim (zarówno na obszarze wiejskim, jak i miejskim) w dłuższej perspektywie czasu.

W tym kontekście należy powtórnie podkreślić, że ze względu na nieliczny udział organizacji pozarządowych na terenie gminy nie pełnią one funkcji aktywizacyjnej i integracyjnej, a należy podkreślić, że w wielu działaniach o charakterze społecznym to właśnie organizacje społeczne są naturalnym partnerem do podejmowania działań partycypacyjnych. Wśród nielicznych organizacji o charakterze społecznym należy wskazać, wspomniane już, ochotnicze straże pożarne – pełniące istotne funkcje, zakorzenione w lokalnych społecznościach.

Ocena działań aktywizacyjnych i partycypacyjnych realizowanych w gminie Mińsk Mazowiecki

- ogólnie sytuacja jest dobra,
- angażują się przede wszystkim starsi mieszkańcy oraz osoby mieszkające na terenie gminy „od zawsze”,
- pod względem aktywności społecznej w gminie jest pewien marazm – sytuacja jest stabilna, ale nie zmienia się na lepsze, czego dowodem jest to, że nie powstają nowe organizacje pozarządowe.

Potrzeby w zakresie działań aktywizacyjnych i partycypacyjnych realizowanych w gminie Mińsk Mazowiecki

- komplementarny system informacji (na tablicach ogłoszeń, w szkołach, sklepach, kościołach),
- cykliczne aktualizowanie informacji o sytuacji w gminie w formie spotkań z mieszkańcami,
- nowoczesne kanały konsultacji społecznych wykorzystujące np. media społecznościowe,
- należy wspierać istniejące (choć stosunkowo nieliczne) organizacje pozarządowe.

3.6. OCENA POZIOMU INTEGRACJI SPOŁECZNEJ ORAZ JAKOŚCI TOŻSAMOŚCI SPOŁECZNEJ

Poziom integracji społecznej oceniany jest przez badanych jako stosunkowo dobry – relacje między mieszkańcami młodymi a starszymi, między napływowymi i „autochtonicznymi” są dobre. Konflikty są, jak mówią badani, jednostkowe i koncentrują się jedynie wokół dwóch przeciwstawnych sobie stron, na ogół nie angażują innych osób, sąsiadów i lokalnej władzy. Należy podkreślić bliskie relacje sąsiedzkie łączące niektórych mieszkańców:

„często dzieci bawią się razem z dziećmi sąsiadów, czasem robimy sobie dyżury kto odbierze dzieci i zajmie się nimi”

„bardzo dużo im zawdzięczamy, jesteśmy w stanie im zostawić klucze podczas naszej nieobecności czy też nawet starszych rodziców pod opieką”

„na wsi całe życie polega na współpracy z sąsiadami”

Życie sąsiedzkie jest szczególnie ważne dla mieszkańców – seniorów, co podkreślali oni sami, ale także osoby młodsze:

„dla mnie osobiście mają mały wpływ, dla rodziców to znacząca kwestia (dobre kontakty z sąsiadami – przyp.)”

Jak pokazały wywiady grupowe poczucie przynależności do lokalnej społeczności ponownie skoncentrowane jest „w rękach” seniorów. Dla młodszych badanych poczucie związania z gminą ma mniejsze znaczenie. Być może, zdaniem badanych, ze względu na to, że w gminie brakuje miejsca integrującego lokalną społeczność. Pogłębiając diagnozę w tym zakresie badanych zapytano także o to, czy w gminie kultywowane są jakieś lokalne tradycje lub czy istnieją tradycje i zwyczaje niegdyś ważne dla społeczności gminy a obecnie zanikłe. I okazuje się, że takich tradycji nie ma i nie było, zatem nie mogą one stanowić swego rodzaju czynnika integrującego społeczność.

4. WNIOSKI

Najbardziej kluczową kwestią wynikającą z przeprowadzonych badań jest zdiagnozowanie najpoważniejszych tj. najbardziej dotkliwych problemów dla mieszkańców sołectw Huta Mińska, Stojadła, Targówka oraz Karolina. Wśród nich należy wymienić:

- brak oświetlenia wzdłuż traktów komunikacyjnych - powodujący obniżenie bezpieczeństwa poruszania się po terenie mińskich wsi,
- brak kanalizacji – negatywnie wpływający na jakość życia oraz stanowiący czynnik negatywnie oddziałujący na środowisko,
- niedobory w zakresie komunikacji publicznej w gminie, co wiąże się z koniecznością opierania się na transporcie indywidualnym i stanowi przy kwestię wykluczającą dla osób, które nie posiadają prawa jazdy lub własnego samochodu (jest to czynnik wykluczenia transportowego),
- zbyt wysokie stawki opłaty abonamentu za parkowanie na terenie miasta dla mieszkańców gminy (szczególnie w zakresie sąsiedztwa dworca kolejowego),
- nierównomierny rozwój między miastem a gminą,
- nierównomierny rozwój między północną a południową częścią gminy.

Poznanie najistotniejszych problemów pozwala także na określenie kluczowych potrzeb dostrzeganych przez mieszkańców sołectw. Na tej podstawie można wskazać, że po pierwsze na wsi istnieją niezaspokojone potrzeby infrastrukturalne tj. potrzeba doposażenia ciągów komunikacyjnych, potrzeba rozbudowy infrastruktury sanitarnej, potrzeba poprawy skomunikowania gminy zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego, co przyczyni się do zminimalizowania problemu niewystarczającej liczby miejsc parkingowych w mieście. Po drugie istnieje potrzeba wyrównania dysproporcji rozwojowych między miastem a otaczającą go wiejską gminą. Potrzeby te zorientowane są wokół najważniejszych oczekiwań mieszkańców względem rozwoju gminy – w zakresie istniejących problemów.

Należy wskazać, iż oczekiwania związane z rozwojem komunikacji publicznej wyrażają szczególnie silnie osoby starsze, które potrzebują dostać się do placówek opieki zdrowotnej zlokalizowanych w mieście.

Kolejny ważny element zidentyfikowany w rozmowach i wywiadach z badanymi to miejsca ważne dla gminnej społeczności. Ich wskazanie ma duże znaczenie dla projektowania przyszłych rozwiązań w zakresie tworzenia miejsc publicznych i miejsc wspólnych. Postrzeganie danego miejsca jako potencjalnie ważnego dla mieszkańców i zaadaptowanie go w przyszłości na potrzeby społeczności może pozytywnie wpłynąć na rozwój tożsamości

lokalnej i integracji społecznej. Miejsca zidentyfikowane jako ważne dla mieszkańców gminy Mińsk Mazowiecki to:

- stawy Marianka,
- izba pamięci w sołectwie Huta Mińska.

Innym istotnym elementem wartym podkreślenia, który ukazał się w toku prowadzenia badań, są potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie działań aktywizacyjnych i partycypacyjnych realizowanych w gminie Mińsk Mazowiecki. Wśród nich należy powtórnie wymienić:

- konieczność wypracowania komplementarnego systemu informacji (na tablicach ogłoszeń, w szkołach, sklepach, kościołach),
- konieczność cyklicznego aktualizowania informacji o sytuacji w gminie w formie spotkań z mieszkańcami,
- wprowadzenie do komunikacji z mieszkańcami nowoczesnych kanałów konsultacji społecznych wykorzystujących np. media społecznościowe,
- konieczność wspierania istniejących (choć stosunkowo nieliczne) organizacji pozarządowych.

Realizacja powyższych postulatów przyczyniłaby się do spełnienia oczekiwań mieszkańców w zakresie włączania ich w proces planowania i projektowania rozwoju gminy, unowocześnienia wykorzystywanych form dwustronnej komunikacji z mieszkańcami.

W kontekście relacji między miastem a gminą należy podkreślić zasadniczy wniosek pojawiający się we wszystkich rozmowach z badanymi (chętnie wymieniany przede wszystkim w czasie wywiadów grupowych), a mianowicie: brak dialogu i współpracy między miastem Mińsk Mazowiecki a gminą Mińsk Mazowiecki. Zdaniem badanych brak współpracy wpływa niekorzystnie zarówno na miejską, jak i na wiejską populację. Mieszkańcy gminy znający tylko niektóre aspekty życia w mieście sugerowali, że życie tam jest stosunkowo łatwiejsze ze względu na łatwość dostępu do usług społecznych i edukacyjnych. Ogromną zaletą miasta, zdaniem badanych, jest łatwość poruszania się po mieście, co jak już wspomniano, jest utrudnione w gminie szczególnie dla osób chcących poruszać się transportem zbiorowym. Nierówności wskazywane przez badanych wynikają ze przywoływanych już kilkakrotnie dysproporcji rozwoju dwóch badanych jednostek i różniących je elementów wyposażenia infrastrukturalnego.